

İZZET ALİ PAŞA (ö.1734)

Divan şairi, hattat ve devlet adamı.

Asıl adı Ali, mahlası İzzet'tir.

Defterdar olan İzzet Ali, Patrona Halil İsyanı'nda asilerin zorlamasına rağmen görevinin başından ayrılmamış, ayaklanmanın bastırılmasında da rolü olmuştur. Bir süre sonra defterdarlık uhdesinde kalmak üzere kendisine vezirlik payesi verildi.

III. Ahmed ve Nevşehirli Damad İbrahim Paşa döneminin önemli şair ve âlimlerinden olan İzzet Ali Paşa, Arapça ve Farsça'yı çok iyi bildiğinden Lale Devri'ndeki tercüme faaliyetlerine katılmıştır. Bu arada şair Nedim'le dost olmuş, Nedim tarzında söylediği zarif şiirleri rağbet görmüş, fakat onun şöhretinin gölgesinde kaldığı için bu yönüyle pek fazla tanınmamıştır. Nedim'in birçok şiirine yazdığı nazireler şiirdeki ustalığını göstermekte, çağdaşı Safaî de bu hususu açıkça belirtmektedir.

Şair Nedim'in dostudur.

Nedim dışında hiçbir şair Lale Devri'nin zevk ve neşesini gazellerinde İzzet Ali Paşa kadar renkli bir şekilde yansıtamamıştır. Onun kasidelerinde örnek aldığı şair ise Nef'i'dir.

Cabizade Abdi Ağa'dan sülüs ve nesih meşkeden İzzet Ali Paşa şikeste ta'lik ve özellikle divani yazıda da başarılı olmuştur.

ESERLERİ

1. DİVAN: Divan'da kendisinin yetiştirdiği lalelere verdiği isimlerle ilgili altmış iki beyit bulunmaktadır.

2. NİGARNAME: İzzet Ali Paşa'nın Nedim'e, yine onun Ayşe adlı sevgilisinin ağzından latife için yazdığı bir mektubun her cümlesine, Nedim'in şaka yollu cevap vermesi suretiyle oluşmuş küçük bir mensur eserdir.(Nedim Divanı [haz. Halil Nihad], s. 223-227)

Mektuplaşma İ. Ali Paşa'nın ilk adımı atmasıyla başladığı için Nigarname onun eseri olarak sunulur. Ancak eserde Nedim'in de emeği olduğu için, matbu ve yazma Nedim Divanı nüshalarında da yer almıştır.

3. AYNÎ TARİHİ TERCÜMESİ Bedreddin el-Aynî tarafından yazılan '**İkdü'l-Cümân** adlı İslâm tarihinin bir bölümünü tercüme etmiştir.

ARPAEMİNİZADE SAMİ (ö. 1734)

Osmanlı vak'anüvisi, şair.

Babası Arpaemini Osman Efendi'nin görevinden dolayı Arpaeminizade olarak tanınır. Asıl adı **Mustafa** olup **Sami** mahlasıdır.

Mustafa Sami **vak'anüvisliğinden** ziyade şairliğiyle tanınmıştır. Bazı şiirlerinde **musiki** terimlerine yer vermesi, musiki makamları hakkında bir mesnevi yazması hattatlığın yanı sıra musiki ile de ilgilendiğini göstermektedir. **Şiirlerindeki tasavvufi özellikler ve**

"mevlevî" redifli bir gazel yazması Müstakimzade'nin Mevleviliğe intisap ettiği yolunda verdiği bilgiyi doğrular.

Sami Bey, **Nabi'yi takip edenlerin önde gelenlerinden biridir.** Şiirlerinde mahalli unsurlar yok denecek kadar azdır. Daha çok hikemî konulara yer vermiştir. Şairin dilini kavramak güç, tarzı genellikle kapalı ve düşünceleri derindir. Lale Devri'nin özelliklerini şiirlerine aksettirmemiştir. Türk şairlerinden Bakî, Naill-i Kadim, Fehim-i Kadim, Vecdî ve Nabî'nin; İran şairlerinden Örfî-i Şirazi, Saib-i Tebrizi, Şevket-i Buharî ve Namî'nin tesirinde kalmıştır.

Bağdatlı Ruhi'nin terkib-bendine yazdığı nazire en tanınmış şiirlerindedir.

Naili-i Kadim ile Şeyh Galib arasında bir köprü sayılan şair, Leskofçalı Galib, Yenişehirli Avni ve Namık Kemal'i etkilemiştir.

Bir kısım şiirlerini eski diye nitelediği ve rağbet etmediği bir vadide (sebk-i Iraki) yazmışsa da yeni bir tarza (sebk-i Hindi) yöneldiğini belirtmektedir. Şiirin akıcı ve kısa olması gerektiğini düşünen Sami'nin benzerlik ilişkisi farazi ve uzak çağrışımlara dayalı,

özellekle duyu organlarını ya da duyu organlarının işlevlerini kullanarak oluşturduğu benzetmeleri dikkat çekicidir. Şiirlerinde deyim kullanmaya özen göstermiş, Farsça deyimleri Türkçe kelimelerle birleştirmesi en çok dikkati çeken özelliğini oluşturmuştur.

ESERLERİ

1.Divan: Divan-ı Sami (haz. Fatma Yaşar Aksoy, yüksek lisans tezi, 1992). EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü;

Sami: Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni (haz. Kemal Kahramanoğlu, doktora tezi , 1995). SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü;

Arpaemini-zade Mustafa Sami, Divan (haz Fatma Sabiha Kutlar), Ankara 2004.

2.Tarih: Sami'nin vak'anüvis fatıyla 1143-1146 (1730-1733) yılları arasındaki olayları anlattığı tarihi Çelebizade Asım Efendi'nin eserine zeyil olarak yazılmış, ancak müstakil bir eser olarak tanınmamıştır.

Şairin Bağdatlı Ruhi'ye nazire olarak yazdığı terhib-bend ve terci-bendi Ruhi ile Sami'nin ve Ziya Paşa'nın Nazireleri adıyla ayrıca basılmıştır.